

Ситник Г.П.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРО ОДИН ІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЯВИЩА, ЯКЕ ВИЗНАЧАЮТЬ ПОНЯТТЯМ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА» В ТЕОРІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У статті встановлена відсутність розуміння в дослідників політиків та управлінців природи виникнення, діалектики розвитку, механізмів можливого управлінського впливу на соціальне явище, яке визначають поняттям «національна безпека». Обґрунтовано, що це явище відображає специфіку етнокультурного усвідомлення, емоційну та варіативну оціночну характеристику динаміки безпечних умов буття людини, суспільства та державних інститутів та поєднує ціннісну, образну і поняттєву їх сторони, що дає змогу відбити в його змісті істотні властивості, зв'язки, відношення, суперечності, тенденції розвитку предметів, які його утворюють. Показано, що це передбачає фіксацію ознак і властивостей об'єктів реального світу, які визначаються концептами: «небезпека», «безпека», «нація», «націоналізм», «національний», «культурний код народу (нації)», «державність», їх взаємозв'язку та взаємозумовленості як соціокультурних феноменів. Запропоновано підхід щодо інтерпретації та операціоналізації концепту «національна безпека», відмінністю якого є розгляд у цьому концепті елемента «безпека» як соціокультурного феномена та як категорії. Він відображає універсальні властивості та закономірності розвитку матеріальних, природних й духовних явищ, пов'язаних з їх існуванням, а елемент «національна» – як феномен, що відображає характеристики культурного коду макросоціальної спільноти (нації) та створених державних інститутів, за яких забезпечується збереження якісної визначеності та функціонування державності, яке відповідає її природі. Показано, що цей підхід дає змогу мінімізувати небезпеки підміни національних цінностей та інтересів владною верхівкою та ігнорування потреб розвитку соціальних груп і враховувати трансформації глобального простору.

Ключові слова: національна безпека, безпека, небезпека, публічне управління, культурний код, нація, націоналізм, національні інтереси.

Постановка проблеми. Обґрунтованість управлінських рішень щодо забезпечення національної безпеки залежить від наявності в дослідників, політиків та управлінців понятійно-категоріального апарату, який би давав змогу уникнути неоднозначності та суперечності у процесі підготовки цих рішень. Поняття «національна безпека» є базовим для визначення низки інших, серед яких, зокрема, «політика національної безпеки», «система національної безпеки». Проте, незважаючи на спроби приведення його змісту до виду, який би давав змогу оперувати з ним при вирішенні практичних задач щодо забезпечення національної безпеки, до цього часу відсутня єдність щодо сутності соціального явища, для визначення якого використовують це поняття, що зумовлює актуальність пошуку підходів щодо концептуалізації явища, яке визначають цим поняттям у теорії публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історично сформувалися два підходи щодо

з'ясування когнітивних ознак соціального явища, для визначення якого використовують поняття «національна безпека» [1–3]. За першим, сутність явища розкривають у контексті вирішення проблеми захисту прав і свобод людини (індивіду), які розглядаються як абсолютні цінності, тому забезпечення безпеки людини визначається пріоритетом. У другому підході акцентується на пріоритеті забезпечення безпеки державних інститутів. При цьому думки суттєво різняться стосовно того, що слід розуміти під цим явищем: стан предмета (об'єкта, суб'єкта тощо) чи категорію, яка характеризує його стан [1–5]. Це знаходить відображення й у нормативно-правових документах, в яких пропонуються різні версії трактування змісту поняття «національна безпека» [6–8]. Часто поза увагою науковців залишається й той факт, що з'ясування змісту вказаного поняття має відбуватися в контексті природи факторів, які ідентифікують як небезпеки буттю людини (індивіда), суспільства чи державних інститутів, тому

розкриття сутності соціального явища, яке визначають поняттям «національна безпека», залишається актуальною проблемою в теорії публічного управління.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування підходу щодо концептуалізації явища, яке визначають поняттям «національна безпека» в теорії публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато соціальних явищ, котрі свідчать про сутнісні характеристики соціальних об'єктів, виражають не тільки очевидні характеристики соціальної дійсності, а й більш глибокі її процеси, зв'язок яких має латентний характер. Чільне місце серед них посідає й явище, яке визначають поняттям «національна безпека». Розкриття сутності цього явища не є тривіальним завданням. Тому, незважаючи на те, що, як правило, вважають, що «національна безпека» є поняттям, у науковому сенсі більш доцільним біло б вживання терміна «концепт». Доцільність використання терміна «концепт» зумовлена, зокрема, тим, що явище, яке традиційно визначають поняттям «національна безпека», породжене конкретним суспільством та існує тому, що люди згодні дотримуватись певних правил, виконання яких розглядається як передумова її забезпечення. Це означає, що воно є соціальним конструктом, який відображає специфіку етнокультурного усвідомлення, емоційну та варіативну оціночну характеристику динаміки безпечних умов їх буття, а поняття, як правило, передбачає мінімізацію будь-якої суб'єктивності, варіативності, є нормативним, що не дає змоги відобразити у його змісті властивості, суперечності, тенденції розвитку предметів (об'єктів, суб'єктів, тощо), які утворюють соціальне явище.

Як зазначалося, під час розкриття сутності явища, яке визначають поняттям «національна безпека», домінує два підходи. В їх межах існує проблема, яка може бути зведена до двох запитань, на які важко отримати однозначну відповідь: національні цінності (інтереси) – які, тобто хто й яким чином визначає їх сукупність на державному рівні? За рахунок кого пропонується здійснювати їх захист, тобто хто й яким чином приймає рішення щодо їх пріоритетності? Складність отримання відповіді на ці запитання зумовлена тим, що керівна політична еліта часто намагається представити власні цінності та інтереси як суспільні. Тому завжди є небезпека підміни національних цінностей та інтересів інтересами владної верхівки. Крім того, навіть у розвинених демократіях можуть ігноруватися інтереси мен-

шості, оскільки існуючі там механізми прийняття рішень, у тому числі й щодо сукупності та пріоритетності національних цінностей (інтересів), зумовлюють нав'язування волі більшості меншості. Тому те, що артикулюється як національний інтерес, може й не відповідати інтересам соціальної групи, інколи досить значної.

Нині проблеми забезпечення національної безпеки розглядають у різних аспектах. Деякі вітчизняні дослідники схильні вважати під національною безпекою категорію, яка характеризує ступінь захищеності життєво важливих інтересів, прав і свобод особи, суспільства й держави від загроз або ступінь відсутності загроз правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суспільства та держави [3]. На думку А. Возженнікова, національна безпека – «стан держави, за якого відсутні або усунені реальні зовнішні та внутрішні загрози її національним цінностям, інтересам та національному способу життя, тобто забезпечується реалізація життєво важливих інтересів особистості, суспільства та держави» [9, с. 55], а В. Манілов вважає, що національна безпека – «складна багаторівнева система, яка формується у руслі об'єктивних процесів під прямим та опосередкованим впливом множини факторів» [10, с. 17]. Різноманіття щодо змісту цього поняття знаходить своє відображення й у нормативно-правових документах, що породжує невизначеності та ризики у процесі підготовки управлінських рішень у сфері національної безпеки. Так, свого часу в Концепції (основах державної політики) національної безпеки України під цим поняттям пропонувалося розуміти «стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз» [6], Закон України «Про національну безпеку України» пропонує розуміти під національною безпекою «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [8].

Вказані визначення поняття «національна безпека» використовують поняття «національні інтереси», з'ясування сутності якого також не є тривіальним завданням. Це значною мірою пояснює те, що у вказаному законі йдеться про всі національні інтереси, а не тільки життєво важливі, як було у попередньому, згідно з яким ці інтереси трактувалися як «життєво важливі матеріальні, інтелектуальні й духовні цінності українського народу» [7], тобто «національні інтереси»

ототожнювалися з «національними цінностями», що є гносеологічною помилкою. «Інтерес» та «цінності» пов'язані з явищами, які мають різну природу свого походження, тому «цінність» є об'єктом досліджень окремого розділу філософії, а «інтерес» – об'єктом досліджень у соціології й політичних науках. Важливим є й те, що формування цінностей є процесом, який може охоплювати сотні років, а інтересів – роки, зрідка десятиліття, основою цінностей є соціокультурний конструкт буття народу, а інтересів – суспільно-політичний контекст.

У Стратегії національної безпеки Російської Федерації під поняттям «національна безпека» розуміється «стан захищеності особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз», а під загрозами розуміються «сукупність умов й факторів, які створюють <...> можливість нанесення шкоди національним інтересам» [11]. Згідно ж законодавства України, такими загрозами є «явища, тенденції й чинники, що унеможливають чи ускладнюють, або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України» [8]. Таким чином, російські та українські законодавці до кола національних інтересів не зараховують збереження національних цінностей, оскільки перші взагалі їх не згадують у змісті поняття «загроза національній безпеці», а другі вважають, що загрози інтересам – це одне, а цінностям – інше. Це також є ілюстрацією нерозуміння законодавцями явища, для визначення якого вони використовують поняття «загрози», як феномена живої матерії, який відображає стан системи, в якій вона зберігає свою цілісність, стійкість, здатність до ефективного функціонування та стійкого розвитку [12].

Є підстави стверджувати, що в теорії публічного управління не існує поняття, яке могло б порівнятися за ступенем «туманності», частоти щодо нечіткого вживання з концептом «національна безпека». Головна причина розбіжностей у розумінні сутності явища, яке визначають концептом «національна безпека», зумовлена неможливістю виміряти його безпосередньо. Йдеться про процедуру введення онтологічних уявлень у деякий масив емпіричних даних, які забезпечують теоретичну організацію знання і схематизацію зв'язку понять, що відображають можливі тенденції змін референтного поля явища – «національна безпека». Тому концептуалізація, передусім, передбачає побудову системи індикаторів з'ясованих властивостей явища, для чого необ-

хідно здійснити інтерпретацію концепту «національна безпека», результатом якої має бути його трактування шляхом розкладу на конкретні елементи (у цьому випадку ними є «національна» та «безпека»). Водночас інтерпретація концепту є передумовою його операціоналізації, тобто його кількісного відображення шляхом організації процесу визначення емпіричних спостережень, які можуть бути взяті як індикатори, які вирізняють зміст концепту. Таким чином, фіксація ознак та властивостей вказаного явища є передумовою врахування його як елемента соціальної реальності при пізнанні суттєвих характеристик суспільного життя.

Вимогою щодо концептуального визначення концепту є те, що воно має вказувати на атрибут, який властивий усім соціальним явищам, які вимірюються. Ним є концепт «безпека», який розкладається на елементи, характеристики яких можна вимірювати, тобто здійснювати операціоналізацію («безпека людини», «безпека соціальної групи», «безпека державного кордону» тощо). Тому інтерпретація та операціоналізація концепту «національна безпека» передбачає з'ясування сутності явища, яке визначають концептом «безпека». Саме це явище є фундаментальною характеристикою розвитку соціальних систем, а не ліберальні цінності чи національні інтереси, які розглядаються як основні атрибути в традиційних підходах щодо трактування змісту поняття «національна безпека».

Ілюзорна доступність трактування на інтуїтивно-побутовому рівні явища, яке визначають поняттям «безпека», зумовлює широке його використання політиками, управлінцями та експертами. Проте в науковому плані воно достатньою мірою не досліджене, про що свідчать дискусії щодо вибору раціональної основи для структуризації та оцінювання небезпек безпеці (від людини до земної цивілізації), принципів побудови систем безпеки, вибору засобів й способів її забезпечення. Разом із тим явище, яке визначають концептом «безпека», є фундаментальною характеристикою буття соціальних систем, оскільки у процесі їх еволюційного розвитку (за тисячі років до появи в науковому дискурсі й практиці понять «ліберальні цінності» та «національні інтереси!»), сформувався базовий інстинкт самозбереження живих істот. Його суть полягає в їх природній спроможності виявляти та оцінювати фактори, які можуть бути причинами небезпек їх існуванню. При цьому одна й та сама ситуація може оцінюватися як небезпечна, коли є фактори,

які оцінюються як заперечливі дії щодо її буття, або як безпечна, коли вони відсутні. Тому явище, яке визначають поняттям «небезпека», є соціокультурним феноменом, який має об'єктивно-суб'єктивну природу та є невід'ємною властивістю буття соціальних систем. Оскільки єдність сталості й змінності, спрямованість й форми розвитку будь-якого процесу виражає закон заперечення-заперечення, таким саме соціокультурним феноменом є й «безпека». Таким чином, сутність концепту «безпека» має розкриватися через сутність концепту «небезпека».

З огляду на викладене, концепти «небезпека» й «безпека» мають розглядатися як характеристики буття державності, як системи, компонентами якої є територія, макросоціальна спільнота (нація) зі своїм культурним кодом та створені нею державні інститути, які утворюють каркас національної держави. Основною небезпекою для державності, як показують дослідження, зокрема, Т. Гоббса, є руйнація соціального порядку [13]. Як встановила М. Орел, неефективність традиційних способів інтеграції та координації дій індивідів, які переслідують свої цілі, сформувала проблемне поле конститування соціальності сучасного типу, яка має забезпечити пошук оптимального балансу влади в трикутнику: індивід-суспільство-державність шляхом горизонтального й вертикального впорядкування принципів та цілей елементів соціуму на моральному, юридичному, програмно-цільовому й концептуально-ідеологічному рівнях, що дає змогу мінімізувати небезпеки дезінтеграції суспільства та стійкості держави [14]. При цьому неоднозначний вплив глобальних процесів на національний розвиток та можлива підміна провладною елітою національних цінностей та інтересів своїми, мають спонукати до більш ретельного дослідження місії культурного коду макросоціальної спільноти (нації), яка проживає на певній території, в забезпеченні стійкості державності, оскільки його руйнація в динаміці небезпек дезінтеграції державності є визначальним чинником. Таким чином, зміст та форма явища, яке визначають концептом «безпека», тісно пов'язана з наявністю умов, за яких, зокрема, для людини, стає можливим, передусім, захист її життя, свободи, власності від посягань із боку будь-кого. Тому суб'єкти публічної влади мають створювати умови, за яких гарантується певний рівень можливостей для задоволення потреб у безпеці людини (індивіду), суспільства та державних інститутів, який, по суті, й є

якісно-кількісною характеристикою явища, яке визначають концептом «безпека».

Як зазначалось, фіксація ознак й властивостей явища, яке визначають концептом «національна безпека», передбачає також розгляд елементу «національна». Ці ознаки і властивості можуть бути розкриті у контексті аналізу сутності явища, яке визначають поняттями «нація» та «націоналізм». Дослідження взаємозв'язку цих явищ у контексті забезпечення безпеки людини, суспільства та державних інститутів заслуговує на окрему увагу, оскільки, наприклад, стосовно «націоналізму» важко уявити явище, яке б призводило до таких розбіжностей серед дослідників щодо джерел його походження та неясності майбутнього, бо ніхто не зміг навести переконливих доказів його сучасності або архаїчності, його корисності або шкідливості [15; 16]. Разом із тим, як зазначалося, принципово важливим є врахування взаємозалежності небезпек руйнації культурного коду народу (нації) та кризи державності [14]. Тому роль елементу «національна» в концепті «національна безпека» може бути з'ясована шляхом дослідження взаємозв'язку сутності концептів «нація» та «націоналізм» у контексті забезпечення безпеки державності, яка, своєю чергою, залежить від об'єктивно-суб'єктивної природи взаємозв'язку природно-біологічних та соціальних умов її розвитку як системи. Метою цього дослідження має бути з'ясування сутності взаємозв'язку концептів «нація» та «національна безпека», а також взаємозалежності небезпек руйнації культурного коду нації та національної безпеки, зокрема, кризи державності в контексті сучасних тенденцій трансформацій світового простору, одним із наслідків яких є відсутність у ньому виключно мононаціональних держав. З огляду на це прикметник «національна» (армія, безпека тощо) нині має використовуватися стосовно всього народу, який проживає на теренах держави. Цей народ утворюють сукупності людей, в яких спільне історичне минуле та які об'єднані економічними, політичними, культурними, релігійними та іншими інтересами, які за назвою є національними, а за суттю – інтересами макросоціальної спільноти, яка проживає в цій країні.

Аналіз соціокультурних феноменів, які визначають концептами «безпека», «небезпека», «національна безпека», в контексті відображення ними мети та характеристики буття соціальних систем дає підстави стверджувати про три складники безпеки державності: безпеки її

території, безпеки макросоціальної спільноти (нації), яка на ній проживає, безпеки державних інститутів. Діалектична єдність цих складників зумовлена нерозривністю їх буття. При цьому забезпечення безпеки території передбачає не тільки захист територіальної цілісності, а й інші заходи, передусім, охорону довкілля, тобто раціональне використання природних ресурсів, збереження природних комплексів, забезпечення екологічної безпеки. Забезпечення безпеки макросоціальної спільноти передбачає створення передумов для її всебічного розвитку та самореалізації, а державних інститутів – захищеність конституційного ладу держави та її суверенітету. Ці складники безпеки державності залежать від багатьох факторів, але визначальними є небезпеки руйнації культурного коду макросоціальної спільноти (нації).

Таким чином, явище, яке визначають концептом «національна безпека», є специфічною властивістю буття державності, яка відображає кількісно-якісну динаміку її розвитку та водночас є інтегральним критерієм її захищеності від небезпек, яка акумулює в собі результати життєдіяльності макросоціальної спільноти (нації) та створених нею державних інститутів, за яких забезпечується збереження якісної визначеності державності, яке відповідає її природі. Тому вибір шляхів, засобів і способів забезпечення національної безпеки зумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру й масштабам небезпек для державності. Це означає, що в основу вирішення проблеми забезпечення національної безпеки має покладатися принципово новий підхід щодо інтерпретації та операціоналізації концепту «національна безпека». Його принциповою особливістю є те, що елемент безпека розглядається як феномен, що характеризує стан буття людини, суспільства державних інститутів, та як категорія, яка відображає властивості й відношення об'єктивної дійсності, загальні закономірності розвитку матеріальних, природних й духовних явищ, пов'язаних з їх існуванням. Водночас зміст елементу «національна» уособлює унікальні характеристики культурного коду макросоціальної спільноти (нації) та створених нею державних інститутів, за яких забезпечується збереження якісної визначеності державності, яке відповідає її природі.

Висновки.

1. Науковці і нормативні документи дають різні тлумачення змісту поняття «національна безпека», що свідчить про відсутність розуміння природи виникнення, діалектики розвитку, механізмів можливого управлінського впливу на соціальне явище, яке визначають цим поняттям.

2. Прийняття та імплементація управлінських рішень щодо реагування на небезпеки буття людини (індивіду), суспільству та державним інститутам передбачає фіксацію ознак і властивостей явищ, які є соціокультурними феноменами та важливими елементами пізнання сутності їх буття, що визначають концептами «безпека» та «небезпека».

3. Теоретико-методологічні труднощі інтерпретації та операціоналізації концепту «національна безпека» зумовлюють необхідність більш детального розгляду в контексті сучасних змін світового економічного, політичного та культурного середовища сутності концептів «небезпека», «безпека», «нація», «націоналізм», «національний», «культурний код народу (нації)», «державність», їх взаємозв'язку та взаємозумовленості як соціокультурних феноменів.

4. Запропонований підхід щодо концептуалізації явища, яке визначають концептом «національна безпека», особливістю якого є те, що елемент безпека розглядається як феномен, що характеризує стан буття людини, суспільства, державних інститутів та відображає універсальні закономірності розвитку матеріальних, природних і духовних явищ, пов'язаних з їх існуванням, а зміст елементу «національна» уособлює характеристики культурного коду макросоціальної спільноти (нації) та створених нею державних інститутів, за яких забезпечується збереження якісної визначеності та функціонування державності, яке відповідає її природі. Підхід дає змогу мінімізувати небезпеки підміни національних цінностей та інтересів владною верхівкою та ігнорування потреб розвитку соціальних груп шляхом нав'язування волі більшості.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому розкритті взаємозв'язку концептів «нація», «націоналізм», «національний», «культурний код народу (нації)», «державність» як соціокультурних феноменів сучасності.

Список літератури:

1. Дзюбань О. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій: методологія дослідження та забезпечення : монографія. Харків : Константа, 2006. 440 с.
2. Паламарчук М. Національна безпека: застосування широкого і вузького підходів. *Політичний менеджмент*. 2011. № 2. С. 128–135.
3. Гончаренко О.М., Лисицин Е.М., Вагапов В.Б. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України. *Наука і оборона*. 2002. № 1. С. 18–24.
4. Brown H. Thinking About National Security. Defense and Foreign Policy in a Dangerous World. Colorado, 1983. P. 4.
5. U.S. National Security: A Framework for Analysis / Ed. By Kauffman, J. McKittrick, T. Leney. Lexington (Mass), 1985. Pp. 12, 14.
6. Концепция (основы государственной политики) национальной безопасности Украины. *Зеркало недели*. 1997.
7. Закон України про основи національної безпеки України. *Уряд. кур'єр*. 2003.
8. Закон України «Про національну безпеку України». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
9. Возженников А.В. Национальная безопасность (теория, политика, стратегия) : Монография. Москва : НПО Модуль, 2000. 240 с.
10. Манилов В.А. Безопасность в эпоху партнерства : Монография. Москва : ТЕРРА, 1999. 368 с.
11. Указ Президента Российской Федерации от 31 декабря 2015 г. № 683 «О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации». URL: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102385609>
12. Государственное управление в сфере национальной безопасности: словарь-справочник / сост.: Г.П. Сытник, В.И. Абрамов, В.Ф. Смолянюк и др.; под общ. ред. Г.П. Сытника. Киев : НАДУ, 2012. С. 13–17.
13. Томас Гоббс. Левиафан. Москва : Рипол Классик, 2016. 608 с.
14. Орел М.Г. Теоретичні основи державного управління у сфері політичної безпеки : монографія. Київ : «Поліграф плюс», 2019. 320 с.
15. Бенедикт Андерсон. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма / Пер. с англ. В. Николаева. Москва : Кучково поле, 2016. 416 с.
16. Бауман З. Текучая современность / Пер. с англ. под ред. Ю.В. Асочакова. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 240 с.

Sytnyk G.P. ABOUT ONE OF APPROACHES TO THE CONCEPTUALIZATION OF THE SOCIAL PHENOMENON, WHICH DEFINED THE CONCEPT OF “NATIONAL SECURITY” IN THE THEORY OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article established the lack of understanding among researchers of politicians and managers of the nature of the emergence, the dialectic of development, and the mechanisms of possible managerial impact on a social phenomenon, which is defined by the concept of “national security”. It is substantiated that these phenomena reflect the specifics of ethnocultural consciousness, the emotional and varieties evaluative characteristics of the dynamics of safe living conditions of a person, society and state institutions, and combines the values, figurative and conceptual sides of them, which makes it possible to reflect its essential properties, connections, relationships, contradictions, development trends of objects of its generators. It is shown that this involves fixing the signs and properties of objects of the real world, which are determined by the concepts: “danger”, “security”, “nation”, “nationalism”, “national”, “cultural code of the people (nation)”, “their statehood” interconnection and interdependence as sociocultural phenomena. An approach is proposed for the interpretation and operationalization of the concept of “national security”, the difference of which is the consideration in this concept of the element of “security” as a sociocultural phenomenon and as a category. It reflects the universal properties and patterns of development of material, natural and spiritual phenomena associated with their existence, and the “national” element, as a phenomenon, reflects the characteristics of the cultural code of the macro-social community (nation) and state institutions created by it, which ensure the preservation of certainty and functioning statehood that matches its nature. It is shown that this approach allows minimizing the dangers of substituting the national values and interests with the ruling elite and ignoring the development needs of social groups and taking into account the transformation of the global space.

Key words: national security, security, danger, public administration, cultural code, nation, nationalism, national interests.